

Зазначений проект Закону України є однією з ланок удосконалення і розвитку фінансової системи держави.

На нашу думку прийняття Закону України “Про ломбарди і ломбардну діяльність” дозволить створити державну систему регулювання правовідносин у сфері ломбардної діяльності, необхідні правові механізми реалізації ломбардами визначених для них функцій, сприятиме усуненню “тіньової” скупки дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та ювелірних виробів у населення, дозволить значно розширити мережу ломбардів, збільшити надходження коштів до Державного бюджету України та забезпечити захист законних інтересів споживачів ломбардних послуг.

Література: 1. Шелестак Г.Т. Інституційна структура фінансового ринку України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/shelestak-gt-institutsiy-na-struktura-finansovogo-rinku-ukrayini/>

*Драчук Ю.З.,
д.е.н., с.н.с., професор кафедри менеджменту,
Кравченко В.О.,
аспірант кафедри фінансів ЛНУ ім. Тараса Шевченка
м. Луганськ, Україна*

ВИЗНАЧЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ У МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИНАХ

Відповідно до ст. 8 Бюджетного кодексу міжбюджетні відносини – це відносини між державою, АР Крим і територіальними громадами щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією й законами України. Всі доходи, що зараховуються до бюджетів відповідного рівня та всі видатки, які мають здійснюватись із відповідних бюджетів, поділені на дві групи: 1) доходи й видатки, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів; 2) доходи й видатки, які не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів.

Міжбюджетні трансферти – це кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого, в Україні вони є основною формою реалізації міжбюджетних відносин і спрямовані на збалансування та вирівнювання фінансової спроможності відповідних бюджетів. Функціональна спрямованість кожного виду міжбюджетних трансфертів визначається цільовим та адресним спрямуванням коштів з одного бюджету до іншого.

Згідно Бюджетного кодексу України [1] міжбюджетні трансферти поділяються:

1) дотації вирівнювання — міжбюджетний трансферт на вирівнювання дохідної спроможності бюджету, який його отримує;

2) субвенції — міжбюджетні трансферти для використання з певною метою в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції;

3) кошти, що передаються до державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів — міжбюджетний трансферт, що здійснюється за умови перевищення розрахункового обсягу доходів місцевих бюджетів, визначених відповідно до статей 64 та 66 Бюджетного кодексу, над розрахунковим обсягом видатків відповідного бюджету, обрахований із застосуванням фінансових нормативів бюджетної забезпеченості та коригувальних коефіцієнтів;

4) додаткові дотації — міжбюджетні трансферти на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів; на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів, що не враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, внаслідок надання пільг, установлених державою; інші додаткові дотації.

5) дотації вирівнювання — міжбюджетний трансферт на вирівнювання дохідної спроможності бюджету, який його отримує;

6) субвенції — міжбюджетні трансферти для використання з певною метою в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції;

7) кошти, що передаються до державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів — міжбюджетний трансферт, що здійснюється за умови перевищення розрахункового обсягу доходів місцевих бюджетів, визначених відповідно до статей 64 та 66 Бюджетного

кодексу, над розрахунковим обсягом видатків відповідного бюджету, обрахований із застосуванням фінансових нормативів бюджетної забезпеченості та коригувальних коефіцієнтів;

8) додаткові дотації — міжбюджетні трансферти на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів; на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів, що не враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, внаслідок надання пільг, установлених державою; інші додаткові дотації.

Протягом останніх років основним джерелом наповнення місцевих бюджетів стали міжбюджетні трансферти, які не забезпечують фінансової незалежності й самостійності органів місцевого самоврядування. Як наслідок – в адміністративно-територіальних утвореннях України посилюється соціально-економічна напруга, спостерігається нецільове й неефективне використання фінансових ресурсів. Отож є нагальна потреба у створенні принципово нової системи управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування.

У Державному бюджеті України затверджується обсяг дотації вирівнювання, субвенцій, а також коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, окремо для кожного з відповідних місцевих бюджетів, що відображено в додатках до закону про Державний бюджет України на відповідний рік. Міжбюджетні трансферти також можуть здійснюватися між місцевими бюджетами. Бюджетний кодекс урегулює питання визначення міжбюджетних трансфертів між районними, міськими (міст Києва та Севастополя, міст республіканського, Автономної Республіки Крим та обласного значення) бюджетами та бюджетами місцевого самоврядування (бюджетами районів у містах, бюджетами сел, їх об'єднань, селищ, міст районного значення (крім бюджетів місцевого самоврядування для яких у Державному бюджеті визначаються міжбюджетні трансферти) [1]. Порядок перерахування дотації вирівнювання, додаткової дотації на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів та субвенцій із державного бюджету місцевим бюджетам, коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, а також міжбюджетних трансфертів між місцевими бюджетами визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2010 року № 1132 «Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів» [2], згідно якої для місцевих бюджетів на відповідний бюджетний рік затверджуються обсяги дотацій вирівнювання з державного бюджету. Дотації вирівнювання може бути передбачено також у місцевих бюджетах.

Формула розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів затверджується Кабінетом Міністрів України й повинна враховувати такі параметри: - фінансові нормативи бюджетної забезпеченості та коригувальні коефіцієнти до них; - кількість населення та кількість споживачів гарантованих послуг; - індекс відносної податкоспроможності відповідного бюджету — коефіцієнт, що визначає рівень податкоспроможності відповідного бюджету порівняно з аналогічним середнім показником по Україні в розрахунку на одну людину, обраховується на основі даних про фактичне виконання відповідного бюджету за три останні бюджетні періоди; -розрахунковий обсяг кошика доходів місцевих бюджетів; - коефіцієнт вирівнювання; -норматив кількості працівників органів місцевого самоврядування в розрахунку до кількості населення.

У разі внесення змін до Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів на плановий бюджетний період проект таких змін та аналітичні розрахунки й порівняльні таблиці щодо їх впливу подаються разом із проектом закону про Державний бюджет України, що його схвалив Кабінет Міністрів України. Для визначення індексу відносної податкоспроможності відповідних бюджетів використовується кошик доходів місцевих бюджетів, визначений відповідно до статей 64 і 66 Бюджетного кодексу, та інших доходів, установлених законом про Державний бюджет України. Обсяг доходів, передбачених пунктами 2-5, 7-11, 13 частини першої статті 64 та пунктами 2-6, 8-13, 15 частини першої статті 66 Бюджетного кодексу, визначається окремо для кожного виду доходів. Під час визначення індексу відносної податкоспроможності розрахунковий обсяг кошика доходів місцевих бюджетів збільшується на суму втрат у доходах, що виникли внаслідок надання пільг платникам податків згідно з рішеннями Верховної ради Автономної Республіки Крим та відповідних місцевих рад. Індеси відносної податкоспроможності відповідних бюджетів не можуть змінюватися й переглядатися частіше, ніж один раз на рік, без відповідного обґрунтування, крім випадків: виділення нових або зміни статусу вже існуючих адміністративно-територіальних одиниць; зміни місцезнаходження суб'єктів господарювання — платників податків; зміни податкового законодавства.

Місцеві бюджети виконують роль провідника державної бюджетної політики на місцях. За їх рахунок здійснюється утримання установ соціально-культурного призначення та надання соціальної допомоги найбільш незахищеним верствам населення. Видатки цього спрямування займають понад 80% загального обсягу видатків місцевих бюджетів і мають стабільну тенденцію до збільшення. У випадку, коли місцевий бюджет незбалансований, тобто видатки перевищують доходи, виникає потреба у міжбюджетному трансферті.

Література: 1. Бюджетний Кодекс України №2456-17 від 8 липня 2010 р. 2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку перерахування міжбюджетних трансфертів» №1132 від 15 грудня 2010 р.

*Дудар А.В.,
аспірант кафедри «Менеджмент невиробничої сфери» ДонДУУ,
м. Донецьк, Україна*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СТІЙКОСТІ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Завданням досягнення головної цілі державної регіональної політики ґрунтується на забезпеченні здатності органів місцевого самоврядування в межах, законодавчо визначених, самостійно вирішувати соціально-економічні питання розвитку, створення ефективних механізмів формування їх активної участі у проведенні державної регіональної політики [1]. Зміцнення фінансових і, в першу чергу, інвестиційних можливостей місцевих бюджетів з огляду на фактичний стан формування їх ресурсної бази доцільно здійснювати, в розрізі джерел — внутрішніх (у частині місцевих податків та зборів) і зовнішніх (враховуючи відрахування від загальнодержавних податків, систему муніципальних запозичень, міжбюджетних трансфертів тощо). По місцевим податкам і зборам слід погодитись з О. П. Крайник, що до недоліків існуючої системи формування місцевих бюджетів належать: висока наявність концентрації фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що зменшує значення регіональних і місцевих бюджетів у вирішенні дуже важливих для населення питань; регулюючи доходи займають домінуючу роль у структурі надходжень до регіональних та місцевих бюджетів, тоді як доля закріплених за територіями податкових платежів є низькою [2, с. 27]. Місцеві податки, які складають 3—6 % місцевих бюджетів, не можуть істотно вплинути на загальний рівень фінансової самостійності місцевої влади [2, с. 17].

Аналіз місцевих податків та зборів, ефективності їх функції як бюджетоутворюючої, дозволяє зробити такий висновок, що доцільність підтримання існуючої на сьогодні думки про розгорнення переліку місцевих податків та прав місцевих органів влади в частині самостійного розширення бази місцевого самоврядування [2, с. 30]. Законодавством, в найліпшому випадку — Податковим кодексом України, має бути визначений такий перелік місцевих податків і зборів, який дозволяв би місцевому самоврядуванню всіх рівнів використовувати принаймні їх частину для формування власних доходів бюджету.

Що до інвестиційних бюджетів, то до таких має зараховуватись принаймні половина надходжень від загальнодержавних податків і зборів, надходження від яких зараховуються до доходів самоврядних бюджетів. У частині, зокрема, двох загальнодержавних податків — податку на прибуток підприємств та податку з доходів фізичних осіб — такий підхід видається цілком обґрунтованим з огляду на те, що господарюючий суб'єкт, що є потенційним платником податку, використовує ресурси певної території (в частині податку на прибуток підприємств — сукупних ресурсів, у частині податку з доходів фізичних осіб — трудових ресурсів). Остання, відповідним чином, має розраховувати на певну компенсацію у вигляді податкових надходжень до власного бюджету, в тому числі й інвестиційного бюджету, ресурси якого спрямовуватимуться на подальше покращання умов розвитку бізнесу та життєдіяльності населення.

Виходячи з прогнозних тенденцій розвитку фінансового, а в його складі інвестиційного, ринків, перспективним напрямом формування інвестиційної складової місцевих бюджетів видається система муніципального кредиту. Саме з ним слід пов'язувати вирішення проблеми розширення інвестиційних можливостей територіальних громад у перспективі з огляду на